

Narkotikamisbrug, nedsat evne til at føre motorkøretøj og trafikulykker

Denne litteraturgennemgang udgør en omfattende rapport om sammenhængen mellem narkotikamisbrug, den nedsatte evne til at føre motorkøretøj og trafikulykker. Den omfatter emner om metodik, fremlægger resultater af undersøgelser af forekomsten blandt trafikanter og giver et overblik over resultaterne af store internationale epidemiologiske undersøgelser offentliggjort siden 1999. Rapporten indeholder desuden oplysninger fra eksperimentelle undersøgelser og feltundersøgelser af sammenhængen mellem narkotikamisbrug, nedsat evne til at føre motorkøretøj og trafikulykker.

Forskningen på dette område kan groft opdeles i eksperimentelle og epidemiologiske undersøgelser. Der er fordele og ulemper ved alle metoder.

- Eksperimentelle undersøgelser kan foregå i et laboratorium, i en køresimulator eller på offentlig vej, og stoffet gives i afmålte doser til frivillige forsøgspersoner. Resultatet af sådanne undersøgelser kan fortolkes ud fra en enkelt årsag, men kan kun identificere mulige risici. Resultaterne kan i nogle tilfælde være af begrænset værdi som følge af brugen af urealistiske doser eller som følge af tidligere narkotikamisbrug eller individuelle forskelle hos de frivillige forsøgspersoner.
- Epidemiologiske undersøgelser ser på udbredelsen af narkotika hos forskellige populationer. De omfatter vejsideundersøgelser, undersøgelser, der vurderer udbredelsen af narkotika hos en delgruppe af trafikanter, undersøgelser af ulykkesrisikoen, analyse af ansvar, undersøgelser i offentligheden samt farmakoepidemiologiske undersøgelser. Epidemiologisk forskning er imidlertid begrænset, da der kan være risikofaktorer i forbindelse med narkotikamisbrug, som ikke fremgår af undersøgelsesresultaterne. En anden ulempe ved epidemiologisk forskning er, at det ikke er muligt at skelne mellem en "ægte" risikofaktor og andre faktorer, som kan være meget tæt forbundne med risikofaktoren. Det kan være umuligt at sammenligne resultaterne af forskellige undersøgelser af flere grunde, f.eks. forskelle i den testede population eller i de prøver, der er udtaget.

Resultaterne af eksperimentelle undersøgelser tyder på, at adskillige ulovlige stoffer kan have indflydelse på evnen til at føre et motorkøretøj. Nogle stoffer, men ikke alle, viser virkninger, der er dosisafhængige.

- Cannabis kan hæmme visse kognitive og psykomotoriske færdigheder, som er nødvendige for at føre et motorkøretøj.
- MDMA (ecstasy) udviser både negative og positive virkninger på præstation.
- Undersøgelser af virkningen af en kombination af alkohol og ulovlige stoffer viste, at i sådanne tilfælde kan nogle ulovlige stoffer (f.eks. cannabis) medføre yderligere synergistisk nedsat køreevne, mens andre (f.eks. kokain) delvis kan ophæve virkningen. MDMA kan i nogen grad, men ikke fuldstændigt, mindske den skadelige virkning af alkohol, mens andre negative virkninger af alkohol kan blive forstærket.
- Kronisk brug af et ulovligt stof er forbundet med kognitiv og/eller psykomotorisk funktionsnedsættelse og kan føre til dårligere køreevne, også når forsøgspersonen ikke længere er beruset.

Resultaterne af eksperimentelle undersøgelser viser desuden tydelig funktionsnedsættelse ved brugen af nogle terapeutiske stoffer.

- Benzodiazepiner har generelt en funktionsnedsættende virkning, men nogle typer (uanset om de virker på lang, mellem eller kort sigt) forårsager alvorlig funktionsnedsættelse, mens andre sandsynligvis ikke vil have nogen tilbageværende virkning den følgende dag.
- Førstegenerationsantihistaminer er generelt mere beroligende end andengenerationshistaminer, selv om der er undtagelser i begge grupper.
- Tricykliske antidepressiva viser større funktionsnedsættelse end de nyere typer, selv om resultaterne af eksperimentelle forsøg efter indtagelse af andengenerations selektive serotoningeoptygelseshæmmere ikke altid er konsekvente.

I hver terapeutiske klasse er nogle stoffer forbundet med begrænset eller ingen funktionsnedsættelse. Disse terapeutiske stoffer skal helst ordineres til personer, der ønsker at køre bil.

Epidemiologiske undersøgelser har bekræftet mange af resultaterne fra de eksperimentelle undersøgelser. Omkring 1-2 % af de trafikanter, der blev stoppet ved vejsidekontroller, testede positive for stoffer i spyt med nogle få undtagelser.

- Kørsel under indflydelse af en kombination af alkohol og stoffer er ikke ualmindeligt.
- Undersøgelser, der vurderer forekomsten af stoffer, medicin og/eller alkohol hos trafikanter, som er involveret i en trafikulykke (dødelig eller ikke-dødelig), fandt, at alkohol er mere udbredt end noget andet psykoaktivt stof, men der findes også hyppigt stoffer, og hyppigere end i den del af befolkningen, der kører bil.
- Blandt de analyserede stoffer er cannabis mest udbredt efter alkohol, selv om prøver analyseret for tilstedeværelsen af benzodiazepiner viste, at disse nogle gange forekom oftere end cannabis.
- Statistisk set blev der konstateret øget ulykkesrisiko og/eller risiko for at være skyld i en ulykke ved cannabis, benzodiazepiner, amfetamin, heroin og kokain, og mange af disse risici øges, når stoffet kombineres med et andet psykoaktivt stof, f.eks. alkohol.

Resultaterne af såvel epidemiologiske som eksperimentelle undersøgelser bør kombineres for at opnå et tilfredsstillende estimat af indvirkningen af visse stoffer på køreevnen og ulykkesrisikoen. I 2006-07 udarbejdede et udvalg af internationale eksperter, herunder repræsentanter for EONN og NIDA, retningslinjer for fremtidig forskning inden for narkotika og bilkørsel med henblik på at opnå mere sammenlignelige metoder. Disse er benyttet af DRUID-projektet, der er et stort EU-finansieret projekt, som skal udføre referenceundersøgelser af indvirkningen på egnetheden til at køre i forbindelse med indtagelsen af alkohol, ulovlige stoffer og medicin, men også analysere udbredelsen af alkohol og andre psykoaktive stoffer hos trafikanter involveret i ulykker og hos den del af befolkningen, der kører bil, samt beregne analytiske og risikomæssige grænser for flere ulovlige stoffer og medicin i flere europæiske lande. DRUID vil være gennemført i 2010.

Narkotikamisbrug, nedsat evne til at føre et motorkøretøj og trafikulykker — EONN Insights nr. 8 kan rekvireres på tryk (pris EUR 24) og kan downloades som PDF-fil (gratis) fra EONN's websted (<http://www.emcdda.europa.eu/publications/insights/driving>).